

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ. 410.007.03.2023

Pan
Rafał Marek Zając
Prezydent Miasta Stargard
Urząd Miejski w Stargardzie
ul. Hetmana St. Czarnieckiego 17
73-110 Stargard

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/087 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Stargardzie, ul. Hetmana St. Czarnieckiego 17, 73-110 Stargard ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Rafał Marek Zając, Prezydent Miasta Stargard od 20 listopada 2018 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców. 2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem ³ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontrolerzy	Wiesław Kaszak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/37/2023 z 6 marca 2023 r., Karol Kośnik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/54/2023 z 22 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4)

---

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Prezydent.

³ Czynności kontrolne w jednostce zakończyły się 9 czerwca 2023 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Prezydent prawidłowo wprowadził zasady oraz prawidłowo ustalił poziom zaopatrzenia Gminy Miasto Stargard⁶ w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych⁷. Prezydent dysponował prawidłowo przyjętym, zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁸ i aktualizowanym Planem zarządzania kryzysowego⁹, a dane o zasobach możliwych do wykorzystania w Mieście w sytuacjach kryzysowych odnośnie dostaw wody zawarte w odpowiednich planach były aktualizowane.

Miasto oprócz zasobów znajdujących się w dyspozycji Spółki wodociągowej posiadało zidentyfikowane źródła zaopatrzenia w wodę z ujęć zakładowych. Prezydent nie podpisał porozumień z zakładami na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej w Mieście, a jedynie dysponował pięcioma planami zaopatrzenia w wodę na wypadek wystąpienia zdarzeń kryzysowych związanych z zaopatrzeniem w wodę w tych zakładach. Urząd w badanym okresie nie wpływał na treść i aktualność tych planów.

Wbrew przepisom rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin¹⁰, brak było rocznego Planu działania OC w 2021 r. i w 2022 r. oraz wieloletniego planu działania OC, a plan działania OC w 2020 r. nie zawierał odniesienia do przygotowania awaryjnych ujęć wody pitnej. Prezydent nie dokonał i nie złożył do Starosty Stargardzkiego oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w 2021 r., do czego zobowiązywały wytyczne Szefa Obrony Kraju z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie opracowania oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwach¹¹.

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę w sytuacjach kryzysowych zostało przypisane Wodom Miejskim w Stargardzie Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością¹².

Zapotrzebowanie na wodę w sytuacji kryzysowej (wg stanu na 31 grudnia 2022 r.) wynosiło, dla zaspokojenia potrzeb fizjologicznych ludności – 168,37 m³/dobę¹³, minimalnych dostaw wody – 1237,40 m³/dobę¹⁴, niezbędnych dostaw wody – 505,11 m³/dobę¹⁵.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: Miasto.

⁷ Każda sytuacja wpływająca na ograniczenie stopnia zaopatrzenia w wodę mieszkańców, w szczególności związana z dostarczaniem wody w warunkach specjalnych, takich jak wystąpienie skażenia, klęsk żywiołowych, awarii urządzeń i sieci wodociągowych, aktów terrorystycznych oraz zagrożenia wojną i działań wojennych.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 122; dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym.

⁹ Określonym w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym.

¹⁰ Dz. U. Nr 96, poz. 850 – uchylony z dniem 23 kwietnia 2022 r., dalej: rozporządzenie w sprawie zadań SOC.

¹¹ Dalej: Wytyczne SOCK z 2016 r. w sprawie oceny stanu przygotowań OC w województwie.

¹² Ul. Okrzei 6, 73-110 Stargard, od 1 lipca 2022 r., dalej: Spółka wodociągowa lub Spółka Wody Miejskie. Zgodnie z informacją z Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) Spółka powstała z przekształcenia Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Stargardzie na podstawie art. 9 i art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej. (Dz. U. z 2021 r., poz. 679).

¹³ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 2,5 dm³/na osobę na dobę.

¹⁴ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 7,5 dm³/na osobę na dobę.

¹⁵ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka tygodni), ustalonej dla ludności na poziomie 15 dm³/na osobę na dobę.

Nie istniała możliwość dywersyfikacji dostaw wody¹⁶, przez co system zaopatrzenia w wodę był bardziej narażony na brak dostaw wody niż systemy oparte na wielu ujęciach. Zasoby wody w zbiornikach wodociągowych¹⁷ pozwalały na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego, minimalnego oraz niezbędnego w początkowej fazie sytuacji kryzysowej.

Przy wykorzystaniu zasobów Spółki wodociągowej, pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z napełnionych zbiorników wystarczało na 33,9 doby fizjologicznego zapotrzebowanie na wodę; 11,3 doby minimalnego zapotrzebowanie na wodę oraz na 4,6 doby niezbędnego potrzebowanie na wodę. Pojemność istniejących zbiorników wody czystej z wykorzystaniem zgromadzonych w nich zapasów wody pozwalała pokryć zapotrzebowanie mieszkańców Miasta związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej, jednak eksploatacja jednego ujęcia wody przez Miasto nie pozwalała na zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców bez wsparcia zbiorników wodociągowych.

Miasto oraz Spółka wodociągowa dysponowały środkami transportu¹⁸, które pozwalały na pokrycie fizjologicznego zapotrzebowania na wodę w 178,2%¹⁹, minimalnego zapotrzebowania na wodę w 59,4%²⁰, niezbędnego zapotrzebowania na wodę w 24,2%²¹. W porozumieniu z Państwową Powiatową Strażą Pożarną²² nie określono ilości dobowej objętości wody koniecznej do dostarczenia w sytuacji kryzysowej

Eksploatacja jednego ujęcia wody przez Miasto nie pozwalała na zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców bez wsparcia zbiorników wodociągowych.

Miasto nie posiadało zapasów wody butelkowanej oraz nie posiadało zasobów służących do produkcji wody w opakowaniach.

Prezydent prawidłowo tworzył rezerwę w budżecie Miasta na okoliczność wystąpienia sytuacji kryzysowych, przekazał Spółce wodociągowej eksploatację ujęcia wodnego oraz powierzył zapewnienie dostarczania wody dla mieszkańców Stargardu w sytuacjach kryzysowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej²³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1.1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

1. Liczba ludności Miasta według narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2021 r. wynosiła 67 348 osób, liczba i udział procentowy ludności objętej zasięgiem sieci wodociągowej wynosił 99,9%, co stanowiło ok. 67 281

¹⁶ W odniesieniu do systemu wodociągowego: różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostaw wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

¹⁷ Zbiornik wodociągowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbioru wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociągowej; termin obejmuje łącznie zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe.

¹⁸ Porozumienie z Państwową Powiatową Strażą Pożarną w Stargardzie – beczkowóz na 25 m³ wody i Spółka Wody Miejskie beczkowóz na 5 m³ wody.

¹⁹ $300 / 168,37 \times 100 = 178,2\%$.

²⁰ $300 / 505,11 \times 100 = 59,4\%$.

²¹ $300 / 1237,4 \times 100 = 24,2\%$.

²² Dalej: PPSP.

²³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

osób, długość sieci wodociągowej według stanu na 31 grudnia 2021 r. wynosiła 179,8 km, a według stanu na 31 grudnia 2022 r. 182,7 km. Sieć wodociągowa oraz urządzenia wodociągowe były w całości zarządzane przez Spółkę Wody Miejskie. Urządzenia wodociągowe na terenie Miasta²⁴ przedstawiały się następująco: Ujęcie wody, na terenie którym zlokalizowano 21 studni głębinowych, jedna Stacja uzdatniania wody, Przyłącza wodociągowe – 76,2 km, dwie Hydrofornie, jedna Wieża Ciśnień, trzy zbiorniki wody czystej. Sytuacje kryzysowe przekraczające zwykłe awarie leżały w kompetencjach Sztabu Kryzysowego.

(akta kontroli str. 22-30, 64-65, 80, 111, 237, 344, 358-359)

Spółka wodociągowa była odpowiedzialna za zapewnianie ciągłości zbiorowego zaopatrzenia w wodę odpowiedniej jakości i ilości w sytuacjach kryzysowych, rozumianych jako sytuacje awaryjne tj. jako braki wody spowodowane miejscowymi awariami oraz zapewnienia ciągłości dostarczania wody w warunkach wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru. Spółka była zobowiązana zapewnić zastępcze punkty poboru wskazując najbliższy hydrant lub podstawiając cysterne z wodą pitną²⁵, a w przypadku skażenia natychmiastowe chlorowanie wody uzdatnionej.

(akta kontroli str. 33-38, 53-65)

1.2. Prezydent wydał Miejskiemu Przedsiębiorstwu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Stargardzie²⁶ (od 2 lipca 2022 r. Spółka Wody Miejskie) zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę w Mieście, z zachowaniem formy elektronicznej ewidencji udzielanych i cofniętych zezwoleń zgodnie z art. 18b ust. 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²⁷.

Zezwolenie udzielone Przedsiębiorstwu wydane w formie decyzji²⁸ zawierało elementy wymienione w art. 18 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w szczególności:

- przedmiot i obszar działalności Przedsiębiorstwa, polegający m.in. na ujmowaniu, uzdatnianiu i zbiorowym dostarczaniu wody na terenie Miasta za pomocą urządzeń wodociagowych będących w posiadaniu usługodawcy w dniu wydania zezwolenia, wybudowanych przez usługodawcę po uzyskaniu zezwolenia, w oparciu o wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych;
- poziomu świadczonych usług co do ilości i jakości, polegającemu m.in. na zapewnieniu zdolności posiadanych urządzeń wodociagowych do realizacji dostaw wody do odbiorców w wymaganych ilościach i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnieniu należytej jakości dostarczanej wody;
- ciągłości dostarczania wody (w tym warunków wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru), polegającego na zobowiązaniu Przedsiębiorstwa do opracowania i wdrożenia programu dostaw wody w warunkach występowania jej niedoboru, uwzględniającego rotacyjne ograniczenia lub przerwy w dostawach wody do poszczególnych rejonów Miasta. Godzinowy harmonogram ograniczeń lub przerw w dostawach wody usługodawca ogłasza w miejscowych mediach oraz udostępnia odbiorcom usług.
- obowiązki Przedsiębiorstwa w przypadku zaistnienia przerw w dostawach wody i sytuacjach kryzysowych.

²⁴ Według stanu na koniec 2022 r.

²⁵ Zgodnie z Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków, przyjętego uchwałą nr VIII/105/2019 Rady Miejskiej w Stargardzie z 25 czerwca 2019 r.

²⁶ Dalej: Przedsiębiorstwo.

²⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 537; dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

²⁸ Decyzja Nr TD.7/7030/1/2002 z 19 grudnia 2002 r., dalej: Zezwolenie.

W przypadku wystąpienia przerw w dostawach wody powyżej 12 godzin oraz zaistnienie przerw w dostawach wody wskutek siły wyższej, tj. wskutek zdarzeń nagłych, niezależnych od Przedsiębiorstwa takich jak klęski żywiołowe (powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw ciekłych) usługodawca zobowiązany był do: niezwłocznego poinformowania o zaistniałej sytuacji odbiorców i ogłoszenia informacji w prasie oraz uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług, niezwłocznego przystąpienia do usuwania skutków awarii lub skutków siły „wyższej”, bieżącego upubliczniania informacji na temat przewidywanego czasu trwania przerw w dostawach wody.

(akta kontroli str. 31-38)

1.3. Rada Miejska w Stargardzie²⁹ podjęła uchwałę z dnia 24 kwietnia 2018 r.³⁰ w sprawie przyjęcia projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na terenie Miasta oraz przekazania go do zaopiniowania organowi regulacyjnemu tj. Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie (RZGW). Dyrektor RZGW postanowieniem z 30 lipca 2018 r.³¹ zaopiniował projekt Regulaminu.

Rada Miejska podjęła uchwałę z dnia 25 czerwca 2019 r.³² w sprawie uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na terenie Miasta³³. Zgodnie z art. 19 ust. 5 pkt 1, 7, 8 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w regulaminie określono prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowego oraz odbiorców jego usług. Regulamin zawierał m.in.:

- minimalny poziom usług świadczonych przez Przedsiębiorstwo w zakresie dostarczania wody. Przedsiębiorstwo miało obowiązek m.in. dostarczać wodę do nieruchomości odbiorcy usług o ciśnieniu nie mniejszym niż 0,05 Mpa w miejscu włączenia do sieci oraz dostarczyć wodę do nieruchomości odbiorcy usług, o jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ilości nie mniejszej niż 1,2 m³/h. Odbiorca usług miał prawo m.in. do odbierania wody o odpowiednim ciśnieniu i jakości oraz do bezpłatnego korzystania z zastępczych punktów poboru wody w przypadku przerw w dostawie wody;
  - sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody;
  - standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody;
  - warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe. Prawo do pobierania wody na cele przeciwpożarowe z sieci posiadały wyłącznie jednostki straży pożarnej.
- Postanowienia regulaminu były zgodne w analizowanym zakresie z adekwatnymi warunkami zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

(akta kontroli str. 39-54, 55-63)

1.4. W zezwoleniu, w przypadku wystąpienia awarii urządzeń wodociągowych powodujących przerwy w dostawach wody przekraczające 12 godzin oraz zaistnienie przerw w dostawach wody wskutek siły wyższej (zdarzenia nagłe, niezależne od usługodawcy), Przedsiębiorstwo było zobowiązane m.in. do niezwłocznego poinformowania odbiorców i ogłoszenia informacji w prasie oraz uruchomienie zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług. Przedsiębiorstwo zostało zobowiązane do zapewnienia utrzymania alternatywnych źródeł wody

²⁹ Dalej: Rada Miejska.

³⁰ Nr XLI/442/2018.

³¹ Nr SZ.RET.070.8.2018.PU.

³² Nr VIII/105/2019.

³³ Dalej: Regulamin.

(w szczególności studni awaryjnych) na wypadek braku ciągłości dostaw wody siecią wodociagową, monitorowania jakości wody celem potwierdzenia jej przydatności do spożycia przez ludzi, dostarczania mieszkańcom wody z alternatywnych źródeł w przypadku braku działania sieci wodociagowej.

W regulaminie określono m.in., że w przypadku niedotrzymania ciągłości świadczonych usług oraz parametrów dostarczanej wody Przedsiębiorstwo miało obowiązek zapewnić odbiorcom usług zastępczych punktów poboru wody w przypadku przerw w dostawie wody przekraczających 12 godzin oraz poinformować odbiorców usług o lokalizacji takich punktów na swojej stronie internetowej, w mediach lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób, poinformować odpowiednie dyżurne służby, wskazując przewidywany czas przywrócenia ciągłości świadczonych usług.

Prezydent w badanym okresie nie zawierał dodatkowych umów ani porozumień w sprawie utrzymania alternatywnych źródeł wody (w szczególności studni awaryjnych) na wypadek braku ciągłości dostaw wody siecią wodociagową.

Spółka Wody Miejskie (od 1 lipca 2022 r., wcześniej Przedsiębiorstwo) zgodnie z Umową Spółki³⁴ przejęła całość praw i obowiązków Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Stargardzie w zakresie zaopatrzenia mieszkańców Stargardu w wodę. Spółka posiadała na terenie Miasta 16 studni awaryjnych, które nie były eksploatowane w okresie ostatnich 10 lat.

Według informacji Prezesa Spółki Wody Miejskie raz do roku sprawdzana była sprawność studni awaryjnych. W badanym okresie nie była badana woda z tych studni pod względem przydatności jej do spożycia. W przypadku braku działania sieci wodociagowej Spółka dysponowała cysterną o pojemności 5m³.

Spółka prowadziła wewnętrzny monitoring wody pitnej z sieci wodociagowej (dwa razy w tygodniu) oraz monitoring zewnętrzny (Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Stargardzie) 12 prób/rok wody surowej, uzdatnionej oraz na tzw. końcówkach sieci wodociagowej w sześciu punktach uzgodnionych z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Stargardzie.

Przedsiębiorstwo wodociagowe zawarło porozumienie z Wodociągami Zachodniopomorskimi Spółka z o.o. w Goleniowie³⁵ z dnia 26 sierpnia 2009 r. w sprawie wynajmu cysterny na wypadek wystąpienia sytuacji awaryjnych w zaopatrzeniu mieszkańców Stargardu w wodę.

(akta kontroli str. 22-30, 33-38, 60-61, 116)

1.5. Prezydent zarządzeniem z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie nadania Regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Stargardzie³⁶, zadania w zakresie zarządzania kryzysowego i ochrony cywilnej w związku z zapewnieniem zbiorowego zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych, przypisał Wydziałowi Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych³⁷. Zadania te zgodnie z art. 19-20 ustawy o zarządzaniu kryzysowym zostały określone w regulaminie m.in. jako:

- organizacja i realizacja zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej,
- planowanie i zapewnienie ochrony ujęć wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem,
- zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności oraz wody dla urządzeń sanitarnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych.

³⁴ Numer KRS: 0000033245.

³⁵ Dalej: Wodociągi Zachodniopomorskie.

³⁶ Nr 15/18, zmiany: Zarządzenie Prezydenta nr 62/2020 z dnia 4 marca 2020 r., Zarządzenie nr 398/2022 z dnia 29 grudnia 2022 r., dalej: Regulamin.

³⁷ Dalej: WZKiSO.

Zadania dotyczące zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych przypisano w zakresie czynności pracownikowi WZKiSO na stanowisku podinspektora do spraw cywilno-wojskowych i inżynierijno-technicznego zabezpieczenia. Zadania te obejmowały m.in. nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności (syreny) oraz prowadzenie ewidencji zakładowych, publicznych i prywatnych ujęć wody oraz okresowa kontrola stanu ich utrzymania.

(akta kontroli str. 5-14, 15-21, 68-69)

Prezydent zarządzeniem³⁸ z dnia 14 marca 2018 r. powołał Miejski Zespół Zarządzenia Kryzysowego³⁹. W skład Zespołu weszli: Przewodniczący – Prezydent Miasta; Z-ca przewodniczącego – dyrektor WZKiSO; Członkowie Zespołu: Sekretarz Miasta, dyrektor Biura Prezydenta Miasta; Inżynier Miasta; Komendant Straży Miejskiej. W posiedzeniach Zespołu na prawach członka Zespołu brali udział, w zależności od potrzeb wyznaczeni przez Prezydenta przedstawiciele pozostałych wydziałów Urzędu Miejskiego, spółek, zakładów i jednostek organizacyjnych Miasta, zespolonych służb, inspekcji i straży skierowanych do Zespołu przez przełożonych na wniosek przewodniczącego Zespołu; społecznych organizacji ratowniczych. W skład Zespołu mogły wchodzić inne osoby zaproszone przez Prezydenta. Posiedzenie Zespołu zwołuje Prezydent w trybie: zwyczajnym – zgodnie z rocznym planem pracy Zespołu, jednak nie rzadziej niż dwa razy w ciągu roku; nadzwyczajnym – w przypadku wystąpienia lub możliwości wystąpienia sytuacji kryzysowej wymagającej podjęcie działań. O posiedzeniu zwoływanym w trybie zwyczajnym Prezydent powiadamia pisemnie członków Zespołu oraz wybrane osoby. O posiedzeniu zwoływanym w trybie nadzwyczajnym Prezydent zawiadamia członków Zespołu oraz wybrane osoby za pośrednictwem dyrektora WZKiSO informując o czasie i miejscu.

Rolę Miejskiego Centrum Reagowania Kryzysowego⁴⁰ pełnił w badanym okresie WZKiSO.

(akta kontroli str. 394-397)

Prezydent zarządzeniem⁴¹ z dnia 6 grudnia 2017 r. powołał Formację Obrony Cywilnej⁴². FOC składały się z:

- Miejskiej Formacji Obrony Cywilnej Wykrywania i Alarmowania, przeznaczonej do zapewnienia właściwego funkcjonowania systemu wykrywania i alarmowania w wyższych stanach gotowości obronnych państwa i po wprowadzeniu stanów nadzwyczajnych,
- Miejskiej Formacji Obrony Cywilnej do zadań komunalnych, przeznaczonej do prowadzenia akcji ratunkowych w obiektach i rejonach, w których znajdują się uszkodzone lub zniszczone urządzenia energetyczne, gazowe oraz sieć wodociągowa i kanalizacyjna, a ponadto podjęcia działań mających na celu usunięcia przyczyn zagrożenia i zabezpieczenia miejsca jego wystąpienia,
- Miejskiej Formacji Obrony Cywilnej do zadań ogólnych, przeznaczonej do czynności pomocniczych wspierających wykonywanie zadań przez służby i formacje do zadań specjalistycznych oraz inne służby i instytucje.

Zakres zadań FOC oraz wyposażenie związane z zaopatrzeniem mieszkańców Miasta w wodę w sytuacjach kryzysowych obejmował m.in. uruchomienie beczkowozów z wodą do picia przez Wody Miejskie Stargard oraz wsparcie ze strony Państwowej Straży Pożarnej przez użyczenie cysterny na wodę do celów

---

³⁸ Nr 67/2018.

³⁹ Dalej: Zespół.

⁴⁰ Dalej: Centrum.

⁴¹ Nr 465/2017.

⁴² Dalej: FOC.

spożywczych. Zakres zadań przypisanych tym formacjom oraz wyposażenie związane z zaopatrzeniem mieszkańców gminy w wodę w sytuacjach kryzysowych odpowiadał normatywom wynikającym z załącznika nr 1 do wytycznych SOCK z 2014 r. w sprawie normatywów. Prezydent poprzez FOC realizował zadanie określone w § 3 pkt 10 rozporządzenia w sprawie zadań SOC, polegające na zapewnieniu ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem.

(akta kontroli str. 137-140, 141-150)

1.6. Prezydent w badanych latach wydał zezwolenie Miejskiemu Przedsiębiorstwu Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Stargardzie⁴³ na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, które obejmowało również zaopatrzenie Miasta w wodę w warunkach wystąpienia sytuacji kryzysowych. Ochrona ujęć wody i urządzeń wodnych realizowana była przez Spółkę w oparciu o opracowany i uzgodniony z Komendą Wojewódzką Policji w Szczecinie – Plan Ochrony głównego ujęcia wody oraz na zasadzie wewnętrznego nadzoru i kontroli nad ujęciami, studniami i urządzeniami wodnymi pozostającymi w dyspozycji Spółki. Prezydent nie otrzymał od Starosty Stargardzkiego wytycznych dotyczących zaopatrzenia Miasta w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych.

(akta kontroli str. 33-38, 155-156, 157- 165)

W Urzędzie w badanym okresie obowiązywał Plan zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla Miasta⁴⁴, który Prezydent zatwierdził⁴⁵ 16 grudnia 2004 r. Plan zawierał:

- a) zasady zapewnienia dostaw wody w Mieście w sytuacjach kryzysowych, w szczególności określające:
  - zapotrzebowanie na wodę w warunkach specjalnych w oparciu o wskaźniki jednostkowe zapotrzebowania na wodę w ilości minimalnej i w ilości niezbędnej;
  - pożądany stopień zapewnienia zidentyfikowanych potrzeb oraz sposób jego monitorowania, wykazano, że niezbędne zapotrzebowanie na wodę wynosi 15l/dobę/osobę co przy założeniu, że Stargard liczy 68 280 mieszkańców dawało 1 024 m³/dobę.
- b) wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące projektowania i eksploatacji publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę, mające na celu zapewnienie ich funkcjonowania w warunkach sytuacji kryzysowych;
- c) zasady higieniczno-sanitarne użytkowania środków transportu do przewozu wody pitnej – porozumienie na wypadek sytuacji kryzysowej tj. w przypadku braku możliwości uzdatniania wody z ujęcia komunalnego lub skażenia miejskiej sieci wodociągowej oraz porozumienie na wypadek sytuacji kryzysowych tj. w przypadku braku możliwości uzdatniania wody z ujęcia komunalnego w wyniku braku prądu w całym mieście;
- d) wykaz ujęć wody i studni na terenie Miasta, w tym ujęcia zakładowe, studnie na ogrodach działkowych, studnie prywatne oraz studnie publiczne;
- e) procedury na wypadek pogorszenia się jakości wody przeznaczonej do spożycia;
- f) procedura sanitarno-higieniczna użytkowania cysterny służącej do zaopatrywania ludzi w wodę przeznaczoną do spożycia w sytuacji awaryjnej na terenie Miasta;

⁴³ Po zmianach Wody Miejskie Stargard Spółka z o.o. w Stargardzie.

⁴⁴ Miejskie Centrum Reagowania – Plan z 2004 r., Dyrektor WZKiSO, 5 stycznia 2023 r. dokonał aktualizacji. Dalej: Plan lub Plan zaopatrzenia w wodę.

⁴⁵ Aktualizacja Planu została przeprowadzona 5 stycznia 2023 r.

- g) zasady ochrony ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zniszczeniem;
- h) instrukcja przekazywania informacji o poważnych awariach sieci lub skażeniu wody;
- i) porozumienie w sprawie podjęcia współpracy, na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, w której konieczne będzie zapewnienie bezpiecznych dostaw wody pitnej dla mieszkańców Stargardu.

(akta kontroli str. 70-107, 112, 115-124, 134-136)

1.7. Zapotrzebowanie na wodę w sytuacjach kryzysowych określono w Planie w oparciu o pkt 5 załącznika do zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych⁴⁶. W latach 2021-2023 nie aktualizowano zapotrzebowania Miasta na wodę. Według Planu funkcjonowanie wodociągów na terenie Miasta w warunkach specjalnych była zbieżna z funkcjonowaniem wodociągów w warunkach normalnych. W Planie zaopatrzenia w wodę ustalono zapotrzebowanie na wodę dla 68 280 mieszkańców Stargardu. Według spisu powszechnego z 2021 r. liczba mieszkańców Stargardu wynosiła 67 348 osób. Przyjęte w Planie dane odnośnie zaopatrzenia w wodę były ustalone dla większej o 932 liczby osób.

Wykazano, że zapotrzebowanie na wodę na dobę dla jednej osoby wynosi 15 litrów, a minimalne dostawy wody na dobę wynoszą 7 litrów/osobę. Łącznie przy uwzględnieniu tylko mieszkańców dobowe zapotrzebowanie na wodę wynosiło 1 024 m³, a minimalne 510 m³. W Planie wykazano zapotrzebowanie na wodę w innych dziedzinach np. w hodowli, w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym, w zabezpieczeniu przeciwpożarowym oraz rezerwę (15%) całkowitego zużycia wody. Ogółem dobowe zapotrzebowanie na wodę ustalono na 9 420 m³, a minimalne na 5 700 m³. Spółka wodociągowa corocznie w miesiącu styczniu składała sprawozdanie Prezydentowi z realizacji zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Sprawozdania z lat 2021 i 2022 objęły ilość, przyczyny i sposoby załatwiania skarg i wniosków wniesionych przez odbiorców usług oraz częstotliwość, przyczyny i czas awarii na sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Biegli obliczyli objętość wody zgromadzonej w zbiornikach wody czystej (m.in. przy 70% napełnienia, wynoszącą 5715,5 m³) i czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z tak napełnionych zbiorników.

Wykazana przez biegłych objętość wody przy 70% napełnienia zbiorników była zbieżna z ustaleniami Miasta, które wykazało, że minimalne zapotrzebowanie wynosi 5700 m³ na dobę.

(akta kontroli str. 70, 76, 82, 93-94, 101-102, 182-187, 429-446)

1.8. Miasto dysponowało Miejskim planem zarządzania kryzysowego⁴⁷, Planem obrony cywilnej Miasta Stargard⁴⁸ oraz Planem działania w zakresie obrony cywilnej Miasta w 2020 r.⁴⁹:

- a)** Plan zarządzania kryzysowego został zatwierdzony przez Starostę Stargardzkiego 24 lipca 2019 r. Plan zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym był aktualizowany w cyklu nie dłuższym niż dwa lata - aktualizacji dokonano 16 września 2021 r. Plan ten zgodnie z art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym uzgodniono z dwudziestoma innymi organami i

⁴⁶ M.P. Nr 59, poz. 663 – uchylony z dniem 30 marca 2001 r.

⁴⁷ MZ.5530.1.2019.1, Dalej: Plan zarządzania kryzysowego.

⁴⁸ Dalej: Plan OC.

⁴⁹ Z lipca 2020 r., dalej: Plan działania OC.

podmiotami, w tym m.in. z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym, z dyrektorem Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Stargardzie oraz kierownikami jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Stargardzie planowanych do wykorzystania przy realizacji przedsięwzięć dotyczących systemu zaopatrzenia w wodę. Plan zarządzania kryzysowego zawierał uzgodnienia m.in. dla Spółki wodociągowej w zakresie organizowania koordynacji pomocy osobom poszkodowanym w wyniku następstw sytuacji kryzysowych.

(akta kontroli str. 174-181, 211-226)

b) Plan OC⁵⁰ został opracowany na podstawie § 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie zadań SOC przez Prezydenta jako szefa obrony cywilnej Miasta, po uprzednim uzgodnieniu zgodnie z § 14 wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin⁵¹ z nadzrędnym organem obrony cywilnej – Starostą Stargardzkim oraz z dwudziestoma innymi organami i podmiotami w częściach ich dotyczących⁵². Plan OC został opracowany w celu ustalenia i przygotowania sposobu realizacji zadań obrony cywilnej na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny. Plan ten odwoływał się do informacji zawartych w planie zarządzania kryzysowego i podlegał bieżącej aktualizacji nie rzadziej niż co dwa lata⁵³. Plan OC obowiązywał od czerwca 2016 r. i był dwukrotnie od tego czasu aktualizowany. Aktualizacje Planu OC nie były w badanym okresie uzgadniane ze Starostą.

Dyrektor WZKiSO wyjaśnił, że aktualizowana treść dokumentu (planu) była na tyle niewielka, iż nie mogła i nie miała wpływu na całość planu, zawartych w nim głównych założeń bądź zadań.

Zdaniem NIK brak uzgodnień Planu OC ze Starostą mógł negatywnie wpłynąć na przygotowanie Miasta do realizacji zadań obrony cywilnej na okres zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

(akta kontroli str. 157-173, 427)

c) Plan działania OC został opracowany na podstawie § 3 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zadań SOC przez Prezydenta jako szefa obrony cywilnej Miasta po uzgodnieniu z szefem obrony cywilnej Powiatu - Starostą Stargardzkim. Plan działania OC został opracowany stosownie do wytycznych szefa obrony cywilnej Kraju z dnia 27 września 2019 r. w sprawie opracowywania rocznych i wieloletnich planów działania w zakresie obrony cywilnej⁵⁴. Brak było rocznych Planów działania OC w 2021 r. i 2022 r. oraz pięcioletniego Planu działania OC. *(zagadnienie opisano w sekcji ustalone nieprawidłowości.)*

(akta kontroli str. 211-226)

1.9. Plan zarządzania kryzysowego oraz plan OC i plan działań OC w 2020 r. zawierały wymagane elementy i ustalenia odnoszące się do systemu zaopatrzenia w wodę gminy w sytuacjach kryzysowych. Ustalenia tych planów były ze sobą spójne.

a) Plan zarządzania kryzysowego zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym zawierał elementy dotyczące Planu głównego, oraz Zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych. W planie określono 12

⁵⁰ Z 14 czerwca 2016 r.

⁵¹ Dalej wytyczne SOCK z 2011 r. w sprawie zasad opracowania planów OC.

⁵² M.in. Dyrektor Wydziału Zarządzania Bezpieczeństwem Starostwa Powiatowego w Stargardzie, Sekretarz Miasta Stargard, Dyrektor Biura Prezydenta Miasta Stargard, Wydział Inżynierii i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Stargardzie, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Stargardzie (obecnie Spółka wodociągowa).

⁵³ 23 marca 2018 r. i 22 stycznia 2020 r.

⁵⁴ Dalej: wytyczne SOCK z 2019 r. w sprawie opracowania rocznych i wieloletnich planów działania OC.

załączników funkcjonalnych do planu głównego⁵⁵ jako lokalne (rodzime) plany realizacji danej funkcji (zadania). Przedstawiały one zasady i koncepcje postępowania, określające rolę i czynności dla osób i instytucji związanych z wykonywaniem przypisanej funkcji. Plan zarządzania kryzysowego w części głównej zawierał m.in.:

- charakterystykę zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia;
- zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego w formie siatki bezpieczeństwa;
- zestawienie sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacji kryzysowej polegającej na niedoborze dostaw wody;

W części dotyczącej zespołu przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej plan zawierał m.in.:

- zadania z zakresu monitorowania zagrożeń w zapewnieniu ciągłości dostaw wody;
- tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowej;
- procedury reagowania kryzysowego, określające sposób postępowania w sytuacjach kryzysowych w zakresie reagowania na niedobory wody (przerwy w dostawie wody);

W części dotyczącej załączników funkcyjnych plan zawierał m.in.:

- zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń;
- organizację ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla danego terenu;
- wykaz zawartych umów i porozumień związanych z realizacją planu zarządzania kryzysowego.

Starosta Stargardzki nie wydał w badanym okresie zaleceń do sporządzenia gminnego planu zarządzania kryzysowego, przy czym plan ten był przez Starostę Stargardzkiego zatwierdzony. W Planie zawarto zalecenia dla Spółki wodociągowej w zakresie organizowania koordynacji pomocy osobom poszkodowanym w wyniku następstw sytuacji kryzysowych.

(akta kontroli str. 174-181, 274-302, 303-331)

b) Plan OC odpowiadał wymogom § 17 wytycznych SOCK z 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu OC. W charakterystyce zagrożeń oraz w ocenie ryzyka i ich wystąpienia zawarto zagrożenie pn. „Zakłócenia w zaopatrzeniu w wodę”, z jego charakterystyką i oceną ryzyka. Zagrożenie to ujęto także w tzw. „Siatce bezpieczeństwa”. Przedsięwzięcie opisujące reakcję na zagrożenie dot. dostaw wody ujęto m.in. w punkcie dotyczącym doraźnego przywrócenia działania niezbędnych służb użyteczności publicznych, którym przypisano działania warunkujące prawidłowe funkcjonowanie Miasta jako jednolitego organizmu. Dostawę wody pitnej dla mieszkańców Stargardu włącznie z dostawami wody konfekcjonowanej lub dystrybucję wody z beczkwozów przypisano w planie OC Spółce Wody Miejskie. W planie ujęto „Zestawienie zadań obrony cywilnej z zadaniami operacyjnymi odnoszącymi się do przedsięwzięć obrony cywilnej”.

W części III planu „Załączniki funkcjonalne” wskazano „Zestawienie załączników do planu OC, w którym w pkt 4 znajdowała się adnotacja dotycząca wzoru Karty realizacji zadań OC. Zapisy były uzgadniane z Spółką wodociagową.

Szczegóły dotyczące zaopatrzenia w wodę pitną dla Miasta zostały opracowane przez Spółkę wodociagową w Planie zaopatrzenia w wodę Miasta w sytuacjach

⁵⁵ Np: nr 1 „Procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, w tym związane z ochroną infrastruktury krytycznej”; nr 2 „Organizacja łączności”; nr 3 „Organizacja systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania; nr 4 „Zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń”.

kryzysowych, której na mocy decyzji Prezydenta przekazano zasoby i zadania zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stargardu w sytuacjach normalnych jak i kryzysowych. Starosta Stargardzki w badanym okresie nie wydał zaleceń do sporządzenia planu OC, przy czym plan ten był ze Starostą Stargardzkim uzgodniony.

(akta kontroli str. 188-200)

c) Plan działania OC w 2020 r., zgodnie z wytycznymi SOCK z 2019 r. w sprawie planów działań OC uwzględniał m.in.:

- wzmacnianie przygotowania struktur obrony cywilnej do prowadzenia działań ratowniczych na bazie sił i środków jednostek organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących zadania w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej oraz wdrażania nowych regulacji dotyczących obrony cywilnej,
- angażowanie jednostek organizacji pozarządowych (OSP, GOPR, WOPR oraz innych) w przygotowanie struktur obrony cywilnej,
- modernizację radiowego analogowego systemu alarmowania i powiadamiania ludności opartego o elektroniczne syreny alarmowe,
- przeprowadzenie procesu analizy i planowania realizacji zadań obrony cywilnej.

Plan działania OC obejmował:

- zarządzanie, kierowanie i koordynowanie, w tym roczny plan posiedzeń Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego i tematykę tych posiedzeń oraz koordynowanie realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa, porządku i działań pomocowych,
- rozpoznawanie zagrożeń, ostrzeganie i alarmowanie, w tym m.in. angażowanie formacji miejskiej OC w ćwiczenia przygotowujące do prowadzenia akcji ratunkowych oraz likwidację skutków klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwanie ich skutków oraz przeprowadzanie praktycznych treningów alternatywnych związanych z alarmowaniem ludności w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- planowanie i organizację działań, w tym m.in. aktualizację i weryfikację zapisów Planu zarządzania kryzysowego, dostosowanie go do potrzeb i rzeczywistych zagrożeń,
- szkolenie i ćwiczenia, w tym m.in. szkolenie z przygotowania organizacji oraz przeprowadzenie ewakuacji ludności, mienia i zwierząt gospodarskich,
- zabezpieczenie logistyczne, w tym m.in. wdrażanie normatywów w zakresie zaopatrywania organów Formacji OC w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań OC oraz ich ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań, w tym określenia źródeł finansowania zakupów.

Plan działania OC w 2020 r. nie zawierał wprost odniesienia do przygotowania awaryjnych ujęć wody pitnej; źródeł energii elektrycznej oraz wody pitnej w miejscach przebywania poszkodowanej ludności; dostaw energii oraz wody pitnej dla wyznaczonych przedsiębiorców; ochrony ujęć i urządzeń wodnych (*szerzej opisano w sekcji ustalone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 212-226)

1.10. W planie zarządzania kryzysowego nie zawarto wykazu infrastruktury krytycznej na terenie Miasta w zakresie dotyczącym systemu zaopatrzenia w wodę oraz nie zawarto procedur dotyczących realizacji zadań związanych z ochroną tej infrastruktury.

Prezydent wyjaśnił, że (...) *Wojewoda jest upoważniony do przekazania niezbędnej informacji o obiektach infrastruktury krytycznej właściwemu organowi administracji publicznej działającemu na tym terenie, celem podjęcia bądź zaplanowania ściśle określonych zadań w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 174-181, 333-335, 355-356)

1.11. Prezydent posiadał informacje o zasobach możliwych do wykorzystania w Mieście w sytuacjach kryzysowych związanych z dostawą wody w oparciu o opracowane i zatwierdzone plany w tym o plan zarządzania kryzysowego, plan OC oraz plan zaopatrzenia w wodę. Plan zaopatrzenia w wodę zawierał wykaz publicznych urządzeń zaopatrujących mieszkańców w wodę jak i niepublicznych (prywatnych i usytuowanych na terenie ogrodów działkowych) studni na terenie miasta.

Spółka składała Prezydentowi corocznie informację z wykonania. Informacje te nie zawierały danych o zasobach do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych.

W Planie zaopatrzenia w wodę wykazano na terenie Stargardu pięć studni zakładowych, pięć studni na terenach ogrodów działkowych oraz osiem studni przydomowych.

Prezydent nie zawierał porozumień lub umów na wykorzystanie tych ujęć w sytuacjach kryzysowych.

Studnie zakładowe zlokalizowane na terenach zakładów pracy posiadały opracowane plany zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. Plany te były w posiadaniu Urzędu Miejskiego. Urząd Miejski posiadał takie plany jednak w badanym okresie nie wpływał na ich treść i aktualność.

Dyrektor WZKiSO wyjaśnił, że *w kwestii braku umów bądź porozumień z firmami i zakładami pracy, na terenie których usytuowane są ujęcia wody,(...) Gmina-Miasto Stargard, a w jej imieniu WZKiSO pozostaje w posiadaniu planów poszczególnych zakładów w zakresie użytkowania i wykorzystania w sposób szczególny posiadanych ujęć. Plany te były każdorazowo uzgadniane z Wydziałem, w związku z czym Gmina-Miasto Stargard była w posiadaniu informacji dotyczących ujęcia, niezbędnych w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych.*

(akta kontroli str. 76, 84-85, 182-187, 427-428)

1.12. Prezydent został zobowiązany pismem⁵⁶ Starosty Stargardzkiego o przedłożenie w terminie do 20 lutego 2021 r. oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w Mieście w 2020 r. Prezydent przesłał Staroście 19 lutego 2021 r. ocenę stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w Mieście⁵⁷ według stanu na 31 grudnia 2020 r.⁵⁸ Prezydent nie składał informacji o stanie przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w 2021 r. (*szerzej opisano w sekcji ustalone nieprawidłowości.*)

(akta kontroli str. 210, 227-255, 337)

Ocenę stanu OC za 2020 r. sporządzono według załącznika do wytycznych SOCK z 2016 r. w sprawie oceny stanu przygotowań OC w województwie. W pkt 7 oceny stanu OC „Planowanie i zapewnienie ochrony pól rolnych i zwierząt gospodarskich oraz produktów żywnościowych i pasz, a także ujęć i urządzeń wodnych na wypadek zagrożenia zanieczyszczeniem” przyjęto, że Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej zapewnia ochronę ujęcia wodnego zgodnie z Planem zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

W pkt 9 oceny stanu OC „Zapewnienie dostaw wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych” wskazano, że Miasto wykorzystuje osiem studni głębinowych (stan na 31 grudnia 2020 r.), które zabezpieczają potrzeby w 100%. Zakładowe ujęcia w przypadku braku możliwości zabezpieczenia potrzeb w zaopatrzenie wody pitnej przez ujęcie komunalne zapewnić mogą 48% potrzeb ludności miasta. Na terenie miasta funkcjonowało

⁵⁶ Nr 5553.1.2021.SA1 z 10 lutego 2021 r.

⁵⁷ Dalej: Ocena stanu OC.

⁵⁸ Nr 5553.1.2021.4

także 16 studni publicznych (awaryjnych)⁵⁹, służących do zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stargardu w sytuacjach kryzysowych. Spółka dysponowała także jedną cysterną na wodę pitną o objętości 5 m³. Ponadto w ocenie tej wykazano, że Miasto posiadało łącznie 21 podziemnych ujęć wody, wszystkie wyposażone w możliwość współpracy z zespołem prądotwórczym, z czego 13 pozostawało jako zabezpieczenie awaryjne⁶⁰.

Przekazane Staroście Stargardzkiemu dane dotyczące możliwości awaryjnego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stargardu wykazane w ocenie stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej miasta Stargard (według stanu na 31 grudnia 2020 r.) w punkcie dotyczącym zasobów i potrzeb w zakresie dostaw wody były zgodne z dokumentacją dotyczącą kryzysowych dostaw wody oraz były spójne z danymi wykazanymi w planie zarządzania kryzysowego, planie obrony OC i planie działań OC w 2020 r.

(akta kontroli str. 75, 84, 160-166, 174-181, 210, 212-255, 235, 237)

1.13. W latach 2021-2023 Prezydent nie dokonywał kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorstwa wodociągowego w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem oraz regulaminem dostarczania wody.

Prezydent wyjaśnił, że w latach 2021-2023 kontrola działalności Wód Miejskich w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem oraz regulaminem dostarczania wody była prowadzona poprzez weryfikację składanych przez przedsiębiorstwo wodociągowe do 31 stycznia każdego roku pisemnych informacji o realizacji zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków za rok ubiegły. Zakres informacji obejmował:

- ilości, przyczyny i sposób załatwienia skarg, wniosków wniesionych przez odbiorców usług,
- częstotliwość, przyczyny i czas usuwania awarii,
- wnioski pokontrolne z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych. (...).

W wyniku weryfikacji złożonych informacji oraz sprawowanego nadzoru, nad działalnością Spółki, w kontrolowanym okresie nie stwierdzono przesłanek do wszczęcia dodatkowych czynności kontrolnych.

(akta kontroli str. 264-270, 450-451)

1.14. W badanym okresie do Urzędu nie wpłynęły postulaty, w tym skargi, wnioski i petycje w sprawach związanych z zaopatrzeniem w wodę w sytuacjach kryzysowych, w szczególności odnośnie ograniczeń w jej dostępności.

(akta kontroli str. 271-273)

1.15. Miasto utrzymało regulacje dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia Miasta w wodę w sytuacjach kryzysowych po uchynieniu z dniem 23 kwietnia 2022 r.⁶¹ regulacji prawnych określających organizację i zadania władz publicznych w ramach systemu obrony cywilnej oraz braku ich zastąpienia nowymi regulacjami.

Prezydent wyjaśnił, że utrzymanie regulacji dotyczących Planu Obrony Cywilnej Miasta Stargard było spowodowane tylko i wyłącznie interesem naszego miasta. Otrzymywane przez nas sygnały z Urzędu Wojewódzkiego w okresie roku 2021 oraz 2022 były niejednoznaczne i nie dawały nam pełnej jasności co do dalszego sposobu realizacji zadań kryzysowych w obszarze objętym planem, a wejście w dniu 23 kwietnia 2022 roku w życie nowej ustawy o obronie ojczyzny tylko ten obraz jeszcze bardziej skomplikowało. Brak jasnych kryteriów i kompetencji, kto za

⁵⁹ Studnia awaryjna – studnie publiczne i studnie zakładowe

⁶⁰ studnie rezerwowe ujęć wodociągowych spełniające wymóg zasilania z zespołu prądotwórczego.

⁶¹ Ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP.

jaki obszar będzie odpowiadał wzbudził w nas uzasadnione obawy, iż zadania opisane w planie mogą w ogóle nie zostać uwzględnione w kolejnych zatwierdzanych dokumentach. Utrzymując dotychczasową regulację mieliśmy na celu pozostawienie trwałych i jasnych dla nas kompetencji poszczególnych podmiotów, zasad oraz oceny i odpowiedzialności.

Ponadto Dyrektor WZKiSO wyjaśnił, że uchylene z dniem 23 kwietnia 2022 roku istniejących regulacji prawnych, określających organizację i zadania władz publicznych w ramach systemu obrony cywilnej naszym zdaniem miał i ma znaczenie i widoczny wpływ na praktyczne stosowanie zapisów prawa w przypadku rzeczywistej sytuacji kryzysowej w tym w szczególności działań wojennych. Ustawa z dnia 11 marca 2022 roku o obronie Ojczyzny⁶² w swoich zapisach usunęła szereg niedoskonałych, ale z drugiej strony funkcjonujących w przestrzeni prawnej przepisów regulujących cały zakres działań podczas szeroko rozumianego kryzysu, nie dając nic w zamian. W naszym przypadku jednym z istotnych przepisów, a może najistotniejszych, usuniętych z przestrzeni prawnej powyższą ustawą było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 roku w sprawie powszechnej samoobrony ludności. Prezydent Miasta na podstawie cytowanego rozporządzenia mógł w sposób rzeczywisty przygotować mieszkańców naszego miasta do konkretnej sytuacji kryzysowej w tym na czas wojny. To tam Prezydent mógł w formie zarządzenia wskazać mieszkańcom jak mają się przygotować do takiej sytuacji, gdzie, kiedy i jak szukać pomocy, jakie zasoby powinni sobie przygotować itd. Był to konkretny przepis i regulował rzeczywiste działania na miarę posiadanych możliwości władz danego samorządu. Oczywiście w obecnej sytuacji polityczno-gospodarczej oczekiwania i możliwości takie należy zaktualizować.

(akta kontroli str. 332-335)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prezydent nie posiadał rocznego Planu działania OC w 2021 r. i nie sporządził takiego Planu w 2022 r. oraz pięcioletniego Planu działania OC. Plany takie należało opracować zgodnie z §3 pkt 3 rozporządzenia w sprawie zadań SOC, stosownie do wytycznych SOCK z 2019 r. w sprawie opracowania rocznych i wieloletnich planów działania OC.

Prezydent wyjaśnił: Na rok 2021 opracowano Plan działania obrony cywilnej (...), który w dniu 29 czerwca 2021 roku przekazano do uzgodnienia Szefowi Obrony Cywilnej Powiatu w Stargardzie za pośrednictwem Dyrektora Wydziału Zarządzania Bezpieczeństwem Starostwa Powiatowego w Stargardzie. Do dnia dzisiejszego Starostwo Powiatowe w Stargardzie nie zwróciło planu. (...).

Co do nieopracowania po upływie 5 letniego okresu wieloletniego planu działania obrony cywilnej można stwierdzić, iż nie został on opracowany do końca roku 2021 kiedy to upłynął termin, z uwagi na realizację w tym czasie szeregu nie mniej istotnych zadań związanych m.in. z pandemią koronawirusa. Podczas analizy materiałów planu zakładano jego opracowanie do końca roku 2022. W roku 2022 z dniem 22 kwietnia 2022 roku wygasły podstawy prawne w tym zakresie. Nieopracowanie planu wieloletniego było także efektem niezgodnienia przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu Planu działania obrony cywilnej Miasta, o czym wspomniano wcześniej.

W odpowiedzi na pytanie, dotyczące działań w celu zwrotu od Starosty Stargardzkiego „Planu działania obrony cywilnej w roku 2021”, (...) informuję, iż

⁶² Dz.U. z 2022 r., poz. 2305

przedstawiciele WZKiSO Urzędu Miejskiego w Stargardzie kilkakrotnie zwracali się o zwrot dokumentacji, zarówno osobiście jak i telefonicznie. Kontaktowano się w tej sprawie z Dyrektorem Wydziału Zarządzania Bezpieczeństwem Starostwa Powiatowego w Stargardzie.

(akta kontroli str. 333-335)

2. Plan działania OC w 2020 r. nie zawierał odniesienia do przygotowania awaryjnych ujęć wody pitnej; źródeł energii elektrycznej oraz wody pitnej w miejscach przebywania poszkodowanej ludności; dostaw energii oraz wody pitnej dla wyznaczonych przedsiębiorców; ochrony ujęć i urządzeń wodnych.

(akta kontroli str. 212-225)

Zgodnie z wytycznymi SOCK z 2019 r. w sprawie opracowania rocznych i wieloletnich planów działania OC, plany te powinny uwzględniać przedsięwzięcia i zadania w zakresie przygotowania i doskonalenia obrony cywilnej dotyczące m.in. organizacji zbiorowej i indywidualnej ochrony ludności, w ramach którego prowadzone jest przygotowanie m.in. awaryjnych ujęć wody pitnej, zaopatrzenia dla poszkodowanej ludności, źródeł energii elektrycznej oraz wody pitnej w miejscach przebywania poszkodowanej ludności, dostaw energii oraz wody pitnej dla wyznaczonych przedsiębiorców, ochrona pól rolnych i zwierząt gospodarskich oraz produktów żywnościowych i pasz, a także ujęć i urządzeń wodnych.

Prezydent wyjaśnił że: (...). *Z uwagi na konieczność ponadnormatywnego zaangażowania w latach 2020-2021 pracowników Wydziału Zarządzania Kryzysowego w sprawy związane z organizacją działań mających na celu zniwelowanie rozprzestrzeniania się pandemii koronawirusa na terenie Gminy Miasta Stargard, a także zaangażowaniu pracowników w działania organizujące i koordynujące pomoc skierowaną do uchodźców z Ukrainy w roku 2022 zagadnienia, o których mowa w przedmiotowym pytaniu zaplanowano do uzupełnienia w późniejszym okresie. Niemniej wejście w życie przepisów ustawy o obronie Ojczyzny usunęło z porządku prawnego instytucję Szefa Obrony Cywilnej Kraju, który ustalał m.in. wytyczne w sprawie zasad opracowywania planów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin.*

(akta kontroli str. 337-338)

3. Prezydent nie dokonał i nie złożył do Starosty Stargardzkiego oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w 2021 r.

Zgodnie z § 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie zadań SOC, Prezydent jako szef obrony cywilnej Miasta był zobowiązany dokonywać oceny stanu przygotowań obrony cywilnej, a na podstawie wytycznych SOCK z 2016 r. w sprawie oceny stanu przygotowań OC w województwie, Szefowie obrony cywilnej województw na podstawie danych otrzymanych od szefów obrony cywilnej powiatów i gmin przesyłają Szefowi Obrony Cywilnej Kraju ocenę stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwie za poprzedni rok kalendarzowy.

Prezydent wyjaśnił, że (...) *Z dniem 23 kwietnia 2022 r., tj. z dniem wejścia w życie ustawy o obronie Ojczyzny, ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej utraciła moc obowiązującą i tym samym usunęła z porządku prawnego funkcję Szefa OC Kraju a także wszystkie, do tego terminu obowiązujące procedury, na podstawie których nałożony był m.in. obowiązek przedkładania Staroście przez Prezydenta Miasta Oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej. Biorąc powyższe pod uwagę wobec likwidacji przez ustawodawcę podmiotu (Szefa Obrony Cywilnej Kraju) oraz podstawy prawnej określającej tryb przygotowania oraz przekazywania przedmiotowej*

Oceny - dokument za lata 2021 i 2022 nie został złożony do Starosty Stargardzkiego.

(akta kontroli str. 337-338)

OCENA CZĄSTKOWA

Prezydent wprowadził zasady oraz prawidłowo ustalił poziom zaopatrzenia Miasta w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych. Prezydent dysponował prawidłowo przyjętym i aktualizowanym Planem zarządzania kryzysowego, a dane o zasobach możliwych do wykorzystania w Mieście w sytuacjach kryzysowych odnośnie dostaw wody zawarte w odpowiednich planach były aktualizowane. Miasto oprócz zasobów znajdujących się w dyspozycji Spółki wodociągowej posiadało zidentyfikowane źródła zaopatrzenia w wodę z ujęć zakładowych, jednak Prezydent nie podpisał porozumień z tymi zakładami, a jedynie dysponował uzgodnionymi planami zaopatrzenia w wodę na wypadek wystąpienia zdarzeń kryzysowych.

Wbrew przepisom rozporządzenia w sprawie zadań SOC oraz wytycznych SOCK z 2019 r. w sprawie opracowania rocznych i wieloletnich planów działania OC, brak było rocznego Planu działania OC w 2021 r. i w 2022 r. oraz wieloletniego planu działania OC, a plan działania OC w 2020 r. nie zawierał odniesienia do przygotowania awaryjnych ujęć wody pitnej. Prezydent nie dokonał i nie złożył do Starosty Stargardzkiego oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w 2021 r., do czego zobowiązywały wytyczne SOCK z 2016 r. w sprawie oceny stanu przygotowań OC w województwie.

OBSZAR

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców Miasta.

Opis stanu faktycznego

2.1. W dokumentach planistycznych dotyczących zarządzania kryzysowego Miasta zawarto wskazanie, zgodnie z § 3 pkt 10 i 13 rozporządzenia w sprawie zadań SOC, że Spółka Wody Miejskie zapewnia ochronę ujęcia wodnego zgodnie z Planem zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych oraz zapewnia dostawy wody pitnej dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody dla urzędów specjalnych do likwidacji skażeń i do celów przeciwpożarowych. Wykazano, że ujęcie komunalne w pełni (w 100%) zabezpiecza potrzeby mieszkańców. Na terenie Miasta funkcjonowało także 16 osiedlowych studni⁶³ gotowych do zaopatrywania mieszkańców w wodę do celów sanitarnych.

(akta kontroli str. 33-38, 237, 263, 326)

W latach 2021-2023 (I kw.) w Mieście nie planowano zadań związanych z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. W budżecie Miasta każdego roku tworzona była rezerwa celowa na realizację zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wydatków Miasta⁶⁴. Rezerwa ta mogła być uruchomiona w sytuacji wystąpienia sytuacji kryzysowych. W badanym okresie nie wystąpiły takie sytuacje w Mieście. W latach 2021-2023 Miasto wydatkowało środki z rezerwy na działania zapobiegawcze związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się koronawirusa na zakup niezbędnych materiałów do dezynfekcji i środków do ochrony i higieny osobistej pracowników Urzędu i podległych jednostek oraz osób zabezpieczających miejsca kwarantanny zbiorowej. Niewykorzystane środki z tzw.

⁶³ Studnia - obiekt techniczny, umożliwiający pobór wody podziemnej zgromadzonej w warstwach wodonośnych, z wykorzystaniem urządzeń do poboru wody.

⁶⁴ Pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i wydatki na obsługę długu.

rezerwy kryzysowej nie przechodziły na rok następny, pozostawały jako planowane wydatki niezrealizowane.

(akta kontroli str. 364-380, 381-393)

2.2. Bieżące planowanie i wydatkowanie środków na zadania związane z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych należało do Spółki Wody Miejskie, zgodnie z udzielonym przez Prezydenta zezwoleniem na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków (również w warunkach zaistnienia sytuacji kryzysowych).

(akta kontroli str. 33-38)

2.3. Prezydent w badanym okresie nie wydawał wytycznych w zakresie funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. Zatwierdzony przez Prezydenta w 2004 r. Plan zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych zawierał dane i wskaźniki dotyczące funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę mieszkańców Miasta, w tym rejestr jednostek posiadających własne ujęcie wody. Plan ten poddany był analizie i aktualizacji 1 sierpnia 2022 r. W Planie (po aktualizacji) określono m.in. niezbędną ilość wody na osobę/na dobę, która wynosiła 15 litrów, a minimalna 7,5l/os./d. Średnia produkcja wody uzdatnionej dla miasta wynosiła ok. 9200 m³/d. Liczba mieszkańców Stargardu w badanym okresie wynosiła ok. 68 000, co w przeliczeniu dawało ok. 13,5 litrów wody na osobę na dobę.

Prezydent wyjaśnił, że nie wydał wytycznych w zakresie funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych, gdyż (...) *od 2004 r. funkcjonował Plan zaopatrzenia w wodę miasta Stargard, który zawiera przedmiotowe dane i wskaźniki w odniesieniu do urządzeń publicznych. Plan ten jest obowiązujący. Całokształtem zagadnienia w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stargardu, również w sytuacjach kryzysowych od 2002 r. na mocy Decyzji Prezydenta Miasta zajmowała się spółka MPGK Sp. z o.o., a obecnie przedsiębiorstwo wodociągowe Wody Miejskie Sp. z o.o. W gestii tego przedsiębiorstwa pozostawały także obiekty publiczne, mogące zaopatrywać miasto w wodę w sytuacjach kryzysowych, w tym nadzór nad wskaźnikami i innymi danymi merytorycznymi oraz ich przydatnością. Można przyjąć, iż z tego też powodu bazując na dotychczasowej praktyce nie opracowano takich wytycznych. Obecnie podlegają aktualizacji wszystkie obiekty i jednostki na terenie miasta, które posiadają publiczne ujęcie wody pod kątem ważności pozwolenia wodnoprawnego.*

(akta kontroli str. 87-91, 339-341, 357, 363)

2.4. Dane dotyczące wykazu ujęć, zabezpieczenie w agregaty prądotwórcze, zapewnienia paliwa do pomp były w posiadaniu Spółki Wody Miejskie. W Planie zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, wykazano 16 studni na terenie Miasta, których wydajność została określona na 10 m³/d.

Prezydent w badanym okresie nie zawierał umów z innymi podmiotami (poza Spółką Wody Miejskie) na zabezpieczenie mieszkańców w wodę w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej tj. w sytuacji braku możliwości dostawy wody siecią wodociagową.

(akta kontroli str. 342-343)

2.5. Dyrektor WZKiSO zawarł porozumienie z Komendantem Powiatowym Państwowej Straży Pożarnej w Stargardzie na wypożyczenie w razie takiej potrzeby beczkowozu o pojemności 25 m³, ale nie określono w nim ilości dobowej objętości wody koniecznej do dostarczenia w sytuacji kryzysowej. Nadzór nad prawidłowym działaniem stałych zbiorników (ujęć) wody prowadziła Spółka wodociągowa. Ponadto Spółka Wody Miejskie zawarła porozumienie z

Wodociągami Zachodniopomorskimi na wynajęcie cystern i dostarczenia wody dla Miasta w sytuacjach kryzysowych. Spółka Wody Miejskie dysponowała trzema zbiornikami wody czystej o pojemności 2650 m³ każdy, jednym zbiornikiem o pojemności 215 m³ oraz zbiornikiem dawnej wieży ciśnień o pojemności 500 m³, który używany był jako wskaźnik ciśnienia na sieci. Spółka posiadała beczkowóz o poj. 5 m³. Do jego transportu (ciągnięcia) przystosowany był jeden ciągnik (traktor) marki Kioti.

(akta kontroli str. 116, 136, 344-347)

2.6. Prezydent nie wydawał w badanym okresie wytycznych określających zasady higieniczno-sanitarne użytkowania środków transportu do przewozu wody pitnej; sposobu obliczania (kalkulacji) liczby i pojemności środków do przewozu wody w sytuacjach kryzysowych oraz zasad monitorowania i informowania o ocenie jakości wody czerpanej ze źródeł awaryjnych. Spółka Wody Miejskie dysponowała beczkowozem na wodę o pojemności 5m³. Zgodnie z porozumieniem zawartym przez Spółkę, z Wodociągami Zachodniopomorskimi to one zabezpieczały prawidłowe działanie mobilnej cysterny w przypadku braku możliwości dostawy wody siecią wodociągową w Mieście.

Prezydent wyjaśnił, że *Miasto Stargard nie posiadało i nie posiada środków transportu do przewozu wody pitnej w związku z czym nie było potrzeby wydawania wytycznych w sprawie zasad higieniczno-sanitarnych dla takich środków. Środkami transportu do przewozu wody pitnej dysponuje przedsiębiorstwo wodociągowe Wody Miejskie Sp. z o.o., które ma opracowane instrukcje i zasady dotyczące eksploatacji takich środków. Środki (beczki do przewozu wody pitnej) są certyfikowane i posiadają niezbędne dopuszczenia.*

(akta kontroli str. 116, 348-349, 357, 363)

2.7. Miasto w badanym okresie nie zabezpieczało dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w formach wody konfekcjonowanej / butelkowanej.

Prezydent wyjaśnił, że *Miasto Stargard zabezpieczy konieczną ilość wody pitnej butelkowanej / konfekcjonowanej w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej. W tym celu zostaną przygotowane niezbędne ustalenia i zlecone zadania w ramach Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, zwołanego przez Prezydenta Miasta. Wynikające z tego faktu koszty zostaną pokryte ze środków rezerwy kryzysowej. W przeszłości nie zaistniała sytuacja kryzysowa w tym zakresie, a ryzyko jej wystąpienia w mieście jest oceniane na poziomie niskim.*

(akta kontroli str. 352, 357, 363)

2.8. W latach 2021-2023 Miasto analizowało stan zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, wykreślając z wykazu studnie zakładowe, dla których Urząd nie dysponował pozwoleniami wodno-prawnymi i które nie mogły stanowić zabezpieczenia w dostawie wody dla mieszkańców w sytuacjach kryzysowych. Łącznie wykreślono z wykazu 36 takich ujęć. Analizę przeprowadzono 1 sierpnia 2022 r. i została zaakceptowana przez dyrektora WZKiSO.

Urząd nie aktualizował zapotrzebowania na wodę w sytuacjach kryzysowych. Dyrektor WZKiSO wyjaśnił, że nie było potrzeby aktualizacji zapotrzebowania Miasta na wodę, ponieważ zapotrzebowanie ustalone dla mieszkańców pozostało aktualne. Różnica między liczbą mieszkańców wpisaną do Planu zaopatrzenia w wodę miasta Stargard – 68 280 osób, a liczbą ze spisu powszechnego z 2021 r. – 67 430 osób, wynosiła minus 850 i nie stanowiła istotnej różnicy w zaopatrzeniu miasta w wodę.

(akta kontroli str. 87-91, 352)

2.9. Biegli⁶⁵ ustalili, że w Mieście nie istniały rezerwowe ujęcia wody⁶⁶, które w sytuacji braku działania sieci wodociągowej i możliwości eksploatacji ujęć podstawowych, mogłyby zaopatrzyć mieszkańców w wodę. Studnie awaryjne (łącznie osiem) funkcjonowały w sytuacji awarii poszczególnych studni na podstawowych ujęciach wody. Nie stanowiły natomiast rezerwowego ujęcia wody dla Miasta. W sytuacji kryzysowej, polegającej na braku możliwości eksploatacji wszystkich ujęć podstawowych, istniała możliwość zaopatrzenia w wodę ze zbiorników wodociągowych⁶⁷ przy wykorzystaniu zabezpieczonych środków transportu do jej dystrybucji.

Biegli stwierdzili, że przy wykorzystaniu zasobów Spółki wodociągowej nie istniała (według stanu na 31 grudnia 2022 r.) możliwość zapewnienia w Mieście dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w wysokości równej zapotrzebowaniu⁶⁸. Biegli obliczyli objętość wody zgromadzonej w zbiornikach wody czystej (m.in. przy 70% napełnienia, wynoszącą 5715,5 m³) i czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z tak napełnionych zbiorników.

Wynosił on odpowiednio dla:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $5715,5 / 168,37 = 33,9$ doby;
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $5715,5 / 505,11 = 11,3$ doby;
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $5715,5 / 1237,40 = 4,6$ doby.

Na tej podstawie biegli ocenili pojemność istniejących zbiorników wody czystej pozytywnie wskazując, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców Miasta związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej.

Według biegłych kluczowym aspektem dla zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej jest posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji. Sumaryczna ilość wody możliwa do rozprowadzenia w ciągu doby, poprzez zasoby własne Spółki i środki transportu możliwe do pozyskania od innych podmiotów wynosiła 300 m³. Spółka Wody Miejskie i Miasto dysponowały łącznie do przewozu wody pozwalającymi na pokrycie zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej⁶⁹ w ilości:

- fizjologicznego zapotrzebowanie na wodę – $300 / 168,37 \times 100 = 178,2\%$;
- minimalnego zapotrzebowanie na wodę – $300 / 505,11 \times 100 = 59,4\%$;
- niezbędnego zapotrzebowanie na wodę – $300 / 1237,4 \times 100 = 24,2\%$.

Stan ten biegli ocenili pozytywnie. Wskazali, że zwiększenie możliwości transportowych można osiągnąć przez optymalizację logistyki transportu wody (np. zmiana lokalizacji i/ lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów), a także precyzyjne określenie liczby cystem możliwych do pozyskania na podstawie porozumienia z Wodociągami Zachodniopomorskimi.

⁶⁵ W dziedzinie bezpieczeństwa dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, powołani na podstawie art. 49 ustawy o NIK.

⁶⁶ Ujęcie rezerwowe – ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

⁶⁷ Zbiornik wodociągowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbiórki wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociągowej; termin obejmuje łącznie zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe.

⁶⁸ W badaniu założyli, że podczas sytuacji kryzysowej zaopatrzenie w wodę może odbywać się z wykorzystaniem ujęć rezerwowych, zapasu wody zgromadzonej w zbiornikach wodociągowych oraz przez dystrybucję zgromadzonych zapasów wody butelkowanej i/lub workowanej lub realizację umów o współpracy/dostawy wody z podmiotami zewnętrznymi.

⁶⁹ Do obliczeń przyjęto 10 kursów na dobę obejmujących czas jazdy do miejsca dystrybucji i z powrotem, czas napełniania zbiornika wodą oraz czas dystrybucji wody z mobilnego punktu. Liczba kursów została przyjęta na podstawie danych pozyskanych w ramach kontroli P/23/087 jako średnia liczba kursów dla środków transportujących wodę, we wszystkich kontrolowanych jednostkach.

Ponadto biegli zauważyli, że dla Miasta nie zapewniono dywersyfikacji dostaw wody⁷⁰. Wskazali, że eksploatacja jednego ujęcia wody nie pozwalała na zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa dostaw wody bez wsparcia zbiorników wodociągowych. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej i konieczności wyłączenia Ujęcia Wodnego z eksploatacji, dostawa wody siecią wodociagową byłaby możliwa tylko do czasu wyczerpania zapasów w zbiornikach wodociągowych. Spółka wodociagowa dysponowała porozumieniem z Wodociągami Zachodniopomorskimi na wynajęcie cystern, natomiast Urząd posiadał umowę o współpracy z Komendantem PPSP dotyczącą pozyskania beczkowozu w sytuacjach kryzysowych.

Biegli uznali alokację wody w eksploatowanych zbiornikach wodociągowych⁷¹ za odpowiednią⁷². Zgromadzenie wody czystej w ilości ok. 91% średniej dobowej wydajności ujęcia znacząco zwiększało poziom bezpieczeństwa dostaw w sytuacji kryzysowej. Biegli zwrócili jednak uwagę, że objętości wody zgromadzone w poszczególnych zbiornikach nie były rozłożone równomiernie w systemie, ponieważ większość wody zgromadzono na ujęciu.

(akta kontroli str. 429-446)

Biegli sformułowali słabe i mocne strony w zaopatrzeniu Miasta w wodę w sytuacjach kryzysowych:

- zaopatrzenie w wodę mieszkańców w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej mogło odbywać się w pełni z wykorzystaniem zasobów Spółki Wody Miejskie, natomiast Miasto nie posiadało własnych zasobów do zaopatrzenia ludności w wodę, przy czym dysponowało umową o współpracy ze Strażą Pożarną w zakresie kryzysowego zaopatrzenia w wodę;
- zasoby Spółki pozwalały na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego, minimalnego oraz niezbędnego w początkowym czasie trwania sytuacji kryzysowej, o czym decydował zapas wody zgromadzonej w zbiornikach wodociągowych;
- ze względu na brak monitoringu jakości wody oraz brak mobilnej stacji uzdatniania wody nie można było potraktować 16 funkcjonujących studni osiedlowych, jako źródła wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi; w przypadku monitorowania jakości wody oraz opracowania metodyki uzdatniania wody w sytuacjach kryzysowych, studnie te mogłyby stanowić źródło wody dla beczkowozów w przypadku niemożności eksploatacji UW;
- środki transportu i dystrybucji wody pozwalały na pokrycie fizjologicznego zapotrzebowania na wodę⁷³, a Spółka posiadała porozumienie na wypadek sytuacji kryzysowych z Wodociągami Zachodniopomorskimi na czas nieokreślony; minimalne zapotrzebowanie na wodę w sytuacji kryzysowej było możliwe do pokrycia w 59,4%, a niezbędne zapotrzebowanie na wodę w 24,2%;
- w ocenie biegłych należałoby rozważyć zwiększenie możliwości transportu wody w sytuacjach kryzysowych. Poprzez optymalizację logistyki transportu wody, np. poprzez zmianę lokalizacji i/ lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów⁷⁴, precyzyjne

⁷⁰ W odniesieniu do systemu wodociagowego rozumianej jako różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostawy wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

⁷¹ Badanie wiązało się ustaleniem udziału wydajności eksploatacyjnej ujęcia w całkowitej wielkości dostaw wody (dywersyfikacja) oraz udziału objętości zbiornika w całkowitej objętości łącznej zbiorników wodociągowych (alokacja). Do oceny stopnia dywersyfikacji dostaw wody i alokacji zasobów wody wykorzystano tzw. wskaźnik Pielou.

⁷² Określona wskaźnikiem $d_{PAZ} = 0,834$ (duża alokacja).

⁷³ Własny beczkowiec o pojemności 5 m³ i możliwość pozyskania beczkowozu 25 m³.

⁷⁴ Zasoby własne i umowy z podmiotami zewnętrznymi.

określenie liczby cystern możliwych do pozyskania od Wodociągów Zachodniopomorskich na podstawie porozumienia z 26 czerwca 2009 r.;

- Miasto oraz Spółka Wody Miejskie nie posiadały stałych zapasów wody butelkowanej i workowanej, ani umów o współpracy z producentami wód/hurtowniami spożywczymi w zakresie dostawy wody butelkowanej w czasie trwania sytuacji kryzysowych;
- w ocenie bieglej podjęcie działań celem zgromadzenia wody butelkowanej, lub podpisanie ww. umów pozwoliłoby zwiększyć poziom pokrycia zaopatrzenia w wodę w czasie wystąpienia sytuacji kryzysowych;
- nie zapewniono dywersyfikacji ujęć wody, natomiast Miasto sklasyfikowano w kategorii dużej alokacji wody w zbiornikach wodociągowych; w przypadku braku możliwości produkcji wody przez Ujęcie Wodne, zasoby Wód Miejskich do realizacji zaopatrzenia w wodę były wystarczające;
- słabością systemu było funkcjonowanie tylko jednego ujęcia podstawowego; studnie osiedlowe nie mogły być używane;
- dywersyfikacja ujęć wody przyniosłaby wiele korzyści, tj. zwiększyłaby odporność na zagrożenie wynikające z niefunkcjonowania jednego z ujęć wody; kilka różnych źródeł wody umożliwiłoby elastyczną reakcję na nagłe sytuacje kryzysowe; poprzez korzystanie z różnych źródeł można by zmniejszyć ryzyko wyczerpania lub zanieczyszczenia źródła i zwiększyć stabilność dostaw wody; dodatkowo dywersyfikacja ujęć wody mogłaby przyczynić się do ochrony środowiska naturalnego, a zmniejszenie zależności od jednego źródła wody mogłoby ograniczyć negatywne skutki dla ekosystemów.

(akta kontroli str. 429-446)

Prezydent wyjaśnił, że od wielu lat na terenie Miasta nie zaistniała sytuacja kryzysowa skutkująca brakiem zaopatrzenia w wodę mieszkańców Stargardu w skali, która zmuszałaby do podjęcia adekwatnych działań z zakresu zarządzania kryzysem, w tym zabezpieczenia wody pitnej mieszkańcom przynajmniej na poziomie opisanym w wariantcie minimalnym w dokumentacji planistycznej. Możliwość zwiększenia ilości środków transportu wody pitnej, w tym liczbę pojazdów specjalistycznych (cystern), bądź punktów dystrybucji wody, pomimo nieuwzględnienia w pewnym zakresie w dokumentacji planistycznej, na podstawie posiadanej wiedzy i doświadczeń w głównej mierze zależy od właściwego zarządzania podczas sytuacji kryzysowej. Przykładem na poparcie tej tezy jest sytuacja kryzysowa o znaczącej jak dotąd skali, która zaistniała w miesiącu maju 2023 tego roku, kiedy to doszło do dużej awarii jednej z głównych magistrali wodociągowej przebiegającej pod jezdnią ulicy Czarnieckiego w Stargardzie. W tej sytuacji właściwe zarządzanie sytuacją kryzysową przez władze miasta, przygotowane na takie sytuacje struktury organizacyjne miasta i spółkę Wody Miejskie doprowadziło w efekcie końcowym w ciągu kilkudziesięciu godzin do ujawnienia i zabezpieczenia miejsca awarii oraz jej likwidacji. Podczas działań w oparciu o posiadane umowy m.in. z Wodociągami Zachodniopomorskimi, uzgodnieniami z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Stargardzie oraz stałym wsparciem Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie, przy ogromnym zaangażowaniu załogi spółki Wody Miejskie i w imieniu władz miasta we wiodącym zakresie pracowników Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych zabezpieczono optymalną ilość punktów dystrybucji wody pitnej dla mieszkańców oraz wodę butelkowaną dla dzieci i personelu żłobków i przedszkoli. Będący w dyspozycji spółki Wody Miejskie beczkowóz, który jest na bieżąco eksploatowany w ramach działalności statutowej

spółki, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej, w zależności od potrzeb jest wykorzystany w stopniu optymalnym w celu zapewnienia niezbędnej ilości wody pitnej mieszkańcom miasta. Wnioski z przeprowadzonej analizy zaistniałej sytuacji przyczynią się do weryfikacji posiadanej dokumentacji planistycznej i jej ewentualnej aktualizacji. Działania takie powinny skutecznie opisać potrzeby miasta i spółki odpowiedzialnej za zaopatrzenie mieszkańców w wodę pitną w sytuacjach kryzysowych, w zakresie zabezpieczenia ilości środków transportu, cystern, wody butelkowanej bądź paczkowanej, a także wskaźników ilości wody ujętych dokumentacji, odpowiadających zapotrzebowaniu miasta Stargard. Obecnie, wychodząc naprzeciw tym potrzebom spółka Wody Miejskie finalizuje zakup paczkowarki do przygotowania wody pitnej, która w pełni zabezpieczy nasze potrzeby.

Ponadto Prezydent wyjaśnił, iż dokonane ustalenia z Państwową Strażą Pożarną w Stargardzie są aktualne jedynie w przypadku nagłej i niespodziewanej sytuacji kryzysowej. Określenie dobowej objętości koniecznej do dostarczenia mieszkańcom Stargardu będzie miało znaczenie tylko wówczas, gdy znamy wielkość i zakres zaistniałej sytuacji kryzysowej. W sytuacji realnych potrzeb w zaopatrzeniu w wodę naszych mieszkańców można również wyznaczyć zastępcze punkty poboru wody - hydranty, w miejscach na terenie miasta, gdzie zostanie utrzymane właściwe ciśnienie wody i jej stosowna jakość (zgodnie z obowiązującymi normami). Dodatkowo w zależności od skali zdarzenia kryzysowego możemy także wnosić o wsparcie miasta Stargard ze strony podmiotów współpracujących w tym przede wszystkim Państwowej Straży Pożarnej i Wodociągów Zachodniopomorskich.

Biegli ocenili, że Miasto powinno dążyć do optymalizacji logistyki transportu w szczególności poprzez zabezpieczenie wykorzystania środków transportu i dystrybucji wody należących do podmiotów zewnętrznych poprzez zawarcie z nimi stosownych umów.

(akta kontroli str. 429-449)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości:

OCENA CZĄSTKOWA

Prezydent prawidłowo tworzył rezerwę w budżecie Miasta na okoliczność wystąpienia sytuacji kryzysowych, przekazał Spółce wodociągowej eksploatację ujęcia wodnego oraz powierzył zapewnienie dostarczania wody dla mieszkańców Stargardu w sytuacjach kryzysowych.

Miasto zawarło porozumienie z komendantem PPSP na dostarczanie dla mieszkańców wody beczkowitzem o pojemności 25 m³, jednak nie określono w nim ilości dobowej objętości wody koniecznej do dostarczenia w sytuacji kryzysowej. Możliwość dostarczania wody beczkowitzem z PPSP oraz dysponowanie przez Spółkę beczkowitzem o pojemności 5 m³, pozwoliło w przypadku wyłączenia miejskiego ujęcia wodnego, na dobowe pokrycie zapotrzebowania minimalnego w 59,4%, a na pokrycie zapotrzebowania niezbędnego w 24,2%. Eksploatacja jednego ujęcia wody przez Miasto nie pozwalała na zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa dostaw wody dla mieszkańców bez wsparcia zbiorników wodociągowych.

Miasto nie posiadało zapasów wody butelkowanej oraz nie posiadało zasobów służących do produkcji wody w opakowaniach.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba kontroli uważa, że Prezydent powinien rozważyć możliwości transportu wody w sytuacji kryzysowej, w tym zwiększenie liczby pojazdów lub kursów oraz zapewnienia odpowiedniego zapasu wody butelkowanej lub paczkowanej na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej.

Wnioski Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 30 czerwca 2023 r.

Kontroler
Wiesław Kaszak
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis